

PLAATSNAAM: 's-Gravenhage. **STADSVERHEFFING**

DATERING: 1806 nov. 25.

VERLENER: Lodewijk Napoleon, koning van Holland.

BESCHRIJVING:

De oudste vermelding van 'Haga' dateert van 1242 (cop. 1390). Den Haag is ontstaan als een nederzetting van boeren bij het hof van de graaf. Hertog Albrecht van Beieren, graaf van Holland, verleent de nederzetting in 1370 een aantal voorrechten en stelt precies de grens van het rechtsgebied vast. 'Die Haghe' neemt in de loop der tijd in betekenis toe en wordt soms ook als stad gezien. Zo worden in 1451 de bevoegdheden van schepenen opnieuw vastgesteld en wordt het Leidse stadsrecht als voorbeeld aangewezen.¹ Hertog Karel de Stoute verleent op 22 aug. 1470 het dorp een nieuw privilege en spreekt over de inwoners van de 'ville de la Haye'. Maria de Rijke heeft het in 1481 over 'onser stede van den Hage'.² In 1553 protesteren de kleine Hollandse steden (waaronder Den Haag) tegen de macht van de zes grote steden (Dordrecht, Haarlem, Leiden, Delft, Amsterdam en Gouda). Het bestuur van Den Haag wordt in de 15^e en 16^e eeuw op stedelijke leest geschoeid. Die Haghe krijgt een vroedschap, die betrokken is bij de jaarlijkse verkiezing van de schepenen. In 1559 krijgt het bovendien 2 burgemeesters die dezelfde 'eeren, rechten ende preëminentien' krijgen als de burgemeesters van de bestaande steden van Holland.³ 's-Gravenhage staat echter wel in de stedenatlas van Jacob van Deventer (ca. 1560).

Koning Lodewijk Napoleon verheft Den Haag bij brief van dinsdag 25 nov. 1806 in naam en rang tot derde stad van het Koninkrijk.⁴

Keizer Napoleon benoemt bij Keizerlijk decreet van 26 okt. 1811 Den Haag tot 'bonne ville de l'Empire'. De voornaamste betekenis hiervan is overigens dat de maires van de stad het recht hebben 'a notre couronnement' aanwezig te zijn (art. 1).⁵ Bij Souverein Besluit van 26 aug. 1814 wordt 's-Gravenhage ingedeeld bij de steden van Zuid-Holland met vier vertegenwoordigers in Provinciale Staten.⁶

HOOFDVAART: N.v.t.

OUDST BEWAARDE ZEGEL: 27 maart 1307.⁷
Afb.: gekanteelde poort met 2 torens, aan weerszijden 2 boomgroepen.
Randschrift: SIG[ILLUM] SCABINORUM DE HAGA.

LITERATUUR:

- Pabon, N.J., 'Die Haghe als ambacht, parochie en waterschap tot het einde der 16e eeuw', in: *Jaarboek Die Haghe* (Den Haag 1924) p. 70-244.
- Wit, C. de, *Den Haag vroeger en nu*, Bussum 1968.
- Smit, J.G. (red.), *Den Haag. Geschiedenis van de stad. Vroegste tijd tot 1574*, Zwolle 2003.
- Kocken, M.J.A.V., *Van stads- en plattelandsbestuur naar gemeentebestuur*, 's-Gravenhage 1973.
- Blécourt, A.S. de, *De organisatie der gemeenten gedurende de jaren 1795-1851*, Haarlem 1903.
- Mensonides, H.M., 'De zegels en het wapen van 's-Gravenhage', in: E.C.M. Leemans-Prins, *Zegels en wapens van steden in Zuid-Holland*, 's-Gravenhage 1966, p. 113-143.

¹ GA Den Haag, Oud Archief, inv. nr. 753, fol. 120: Francijne Register, Privilegeboek van Den Haghe.

² Maar in 1485 spreekt keizer Maximiliaan van Oostenrijk over het 'dorp van der Hage' en in eerste helft van de 16^e eeuw is er zelfs geregeld sprake van de 'vlecke van Den Haige'.

³ Den Haag heeft tijdens de Republiek echter nooit tot de stemhebbende steden in de Hollandse Staten behoord, ondanks vele pogingen daartoe.

⁴ GA Den Haag, Oud Archief, inv. nr. 320.

⁵ Bulletin des lois, nr. 399, volgnr. 7394.

⁶ Bijvoegsel Staatsblad 1814, 1^e deel, p. 578. Bij K.B. van 5 nov. 1815, nr. 57 wordt het 'Regeeringsreglement voor de steden van Zuidholland' vastgesteld: Bijvoegsel Staatsblad, dl. II, 3^e stuk, p. 1246-1267.

⁷ Van den Bergh, *Gemeentezegels*, p. 38 (ten onrechte wordt hier 1308 vermeld). Mensonides, 'De zegels', p. 115-116. Zegel in NA, Abdij van Leeuwenhorst [27/03/1307].